

Excm. i Il·lm. Sr. Alcalde Carles Pellicer,
Il·lm. Sr. Degà de la Facultat Dr. Antoni Terceño,
Il·lmes. Autoritats,
Estimats amigues i amics de Reus,

Permeti'm Excm. Sr. Alcalde Carles Pellicer que, en escoltar aquestes paraules de la boca de tant il·lustres persones dins d'aquestes venerables parets rodejant d'aquests grans reusencs que ens envolten, no pugui més que expressar l'alt reconeixement a l'Ajuntament de la meva ciutat, en la persona de vostè, estimat alcalde, per haver propiciat un Acte com aquest que constitueix, per a un fill de Reus, la consecució del més alt dels seus desitjos. Gràcies Sr. Alcalde Carles Pellicer.

Gràcies, també i molt especialment, als qui en el seu dia varen tenir la generositat d'anomenar-me *Fill Il·lustre*, en reconèixer una tasca d'estudi i de recerca científica portant el nom de Reus arreu del món. Gràcies Alcalde Josep Abelló.

Un gran agraïment a tots vosaltres, estimats amics de la infantesa i de la joventut. Gràcies Josep Magrané, Josep Pérez, Aureli Bofill, "Bob" May. Gràcies als que després s'han unit per participar a les trobades freqüents a Reus. Trobades que em permeten continuar el contacte amb la meva ciutat: la Il·lustre ceramista Neus Segrià, Rosa Gispert de Riudoms i Ramona Magrané. Gràcies a tots els que heu volgut acompanyar-me en aquesta reunió plena de sensibilitat i d'emotivitat. Un pensament pel Dr. Josep M^o Guix que avui ens acompanya des del més enllà.

Quan descobrí tardanament l'organització de l'acte d'avui, per l'Anna Maria i la nostra amiga Carme Cano, vaig demanar que tingués un caràcter d'intimitat, fora de tota manifestació multitudinària que sempre he intentat evitar. I això perquè les paraules que voldria dir només poden interessar a aquelles i aquells que varen viure a Reus en els primers anys de les nostres vides.

I aquest pensament de vivència en les dificultats em va perseguir molt de temps perquè, malgrat les poques coses que teníem, gaudíem d'una certa felicitat.

Més tard, aquesta experiència de joventut em serví per a demostrar la relativitat i la perennitat dels conceptes *nivell de vida, benestar social i distribució de la renda*. Així vaig poder fer reflexionar a tants economistes sobre la poca coherència de la comparació temporal i territorial del benestar entre èpoques diferents. S'ha de tenir en compte que els components del que s'entén per *benestar* canvien contínuament i de manera profunda.

Fa unes poques dècades una família amb cotxe i telèfon fix era *molt privilegiada*. Avui, si cada persona d'una família no disposa de cotxe ni mòbil es considera desheretada per la societat.

D'aquests pensaments va néixer la *teoria de l'assignació* amb els corresponents operadors de distància, que tan útils foren pel fitxatge de jugadors en l'àmbit dels clubs de futbol. Molts diners ens vàrem estalviar a Can Barça en els meus 14 anys com a President Econòmic.

D'aquells moments de vivències en el meu Reus són les lliçons apreses a l'Institut durant el Batxillerat.

Teníem un gran Director, el Senyor Caixés. Senyor en el tracte i en el comportament. Una personalitat que mereixia tot el respecte.

En el segon pis d'una casa de l'Arrabal de Robuster hi vivia l'organista de la Prioral de Sant Pere. En el primer, una senyora gran. Era la mare del Sr. Caixés.

Un parell de dies a la setmana un grup de nens, en el que em trobava, hi anava a "assajar". En baixar les escales trucàvem al timbre del primer pis i escapàvem a córrer.

Un dia en baixar estava la porta de la senyora oberta amb la figura imposant del Sr. Caixés. "Passeu" ens va dir. Així ho férem. Poques paraules "Vosaltres sou joves i heu de jugar. Aquesta Sra. és gran i ha de descansar. Digueu-me que no ho fareu més" N'hi havia prou. Mai més vàrem fer aquesta entremaliadura. Aquesta era la seva autoritat.

També recordeu, estimats amics, la duresa d'una matemàtica determinista, d'uns problemes representant una presumpta realitat exacta, que ni havia existit, ni llavors existia, ni mai existirà. De què servia per a la vida si no fos per a crear estructures mentals mecanicistes? Ni això era positiu.

Aquest era un altre dels pensaments que m'acompanyava: exactitud, exactitud, exactitud,... El que poc a poc prenia més cos en els meus raonaments era que *el que triomfa no és el que encerta (la qual cosa no és possible), sinó el que s'equivoca poc.*

Temps més tard vaig retrobar aquest llibre d'un dels reusencs més gloriosos de la història, Joaquim Mª Bartrina, en el que s'inclouen aquestes paraules:

*"Amor, deseo, hastío, enojo
colores son del iris de la vida
quien mirando el del cielo
habrá que mida
dónde termina el azul y empieza el rojo"*

Posava en evidència aquells espais del pensament humà que es troben difuminats en una borrositat.

Em preguntava, on les ciències *exactes* tenen en compte aquesta important part del raonament de l'ésser intel·ligent que el distingeix de la màquina? És a dir, on es troba el seu component humanista?

Tot era mecanicisme. I, no obstant, no tot és absolutament verdader o fals. *Fins i tot un rellotge parat diu la veritat dues vegades al dia.*

Vàrem començar, d'aquesta manera, els primers intents d'una *Teoria de la Incertesa*. Però aquests elements dispersos que introduïrem al camp de la ciència amb el meu mestre A. Kaufmann fins a la seva mort, no arribaren a encaixar en un cos de doctrina científica, en ple sentit de la paraula. Feia falta *alguna cosa* que fos el paraigua que fes de aixopluc de tota la riuada d'elements teòrics i tècnics que havíem creat. Una vegada més Reus es troba en el centre d'un dels episodis importants de la nostra vida acadèmica.

Efectivament, els executius de la Fundació FEGI, amb seu a la nostra ciutat, convocaren pel mes de novembre de 1996 el III Congrés Internacional de SIGEF a Buenos Aires.

En aquesta ocasió m'atreví a presentar un nou principi que, des de llavors, es coneix com a *Principi de Simultaneïtat Gradual*. Tenia la pretensió de generalitzar l'aristotèlic *Principi del Terç exclòs*, vigent més de vint-i-tres segles. Diu així: *tota proposició pot ésser, a la vegada, verdadera i falsa a condició d'assignar un grau a la veritat i un grau a la falsedat.*

I vostès es preguntaran, com una fundació i una associació científica com SIGEF, que organitzen famosos congressos internacionals, va "caure" a Reus?

L'origen més remot conté una anècdota com a mínim curiosa.

Abans, fa molts anys, els reusencs que volien estudiar economia havien d'anar a Barcelona, com va ésser el meu cas i tans d'altres. Varen passar així forces generacions. Un dia, essent ja Catedràtic i Director del Departament d'Economia i Organització d'Empreses de la UB m'anunciaren la visita, a una hora determinada, de dos universitaris, un d'ells anomenat Antoni Terceño. L'hora establerta va arribar però ells no apareixien. Els que bé em coneixen saben de la meva mania per la puntualitat. Comencem bé!! vaig pensar.

Ja anava a tancar les portes i marxar quan vaig veure arribar els dos joves amb cara de circumstància donant mil explicacions...En definitiva, es tractava de crear, per a la província de Tarragona, el que s'anomenava *una extensió universitària*. Cap dels dos era nat a Reus. Evidentment era obvi que la condició *sine qua non* va ser la seva localització a la nostra ciutat.

La difícil situació inicial es convertí en una profunda amistat i col·laboració, i l'extensió universitària va esdevenir el que avui és la Facultat que dirigeix l'Il·lm. Sr. Degà Antoni Terceño.

Amb independència de la creació d'aquest centre de recerca internacional en torn de FEGI, molts són els esdeveniments que em lliguen amb la Facultat de Reus.

Recordem, en aquest sentit, el viatge a Grenoble amb el Sr. Alcalde Josep Abelló amb una furgoneta per a recollir el llegat del meu mestre Arnold Kaufmann, que consistia en tota la seva important biblioteca per a la nostra ciutat. Avui, crec que es troba dipositada a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials.

La meva nominació al Premi Nobel es va produir poc després. Va ser un motiu més d'orgull per que lligava el meu nom amb el de Reus.

També ha quedat en el nostre record l'heretatge que, en competència amb el Monestir de Montserrat, vaig aconseguir com a marmessor, que fos per a Reus. Es tracta de la col·lecció d'obres del taller del Fill Il·lustre de la nostra ciutat l'escultor Joan Rebull, considerat el millor escultor del Segle XX.

Finalment, com oblidar aquelles tardes d'estiu de la infantesa, assegut al graó de la porta de la botiga d'espardenyes del Carrer de Jesús. Tot el període de vacances estàvem esperant l'arribada d'un dels 3 diumenges per anar a Salou amb el carrilet. Llavors s'havia de complir la "tradicció" de les 3 banyades al mar cada any!

O bé les caminades fins al Mas de l'Enric Torras de la Baratura amb el "Pep" Magrané i el Josep Pérez, entre d'altres, per a que ens entrenés en Juncosa, el famós jugador del *Atlético de Aviación*, després *Atlético de Madrid*. Juncosa formava part de la millor davantera de la història: Juncosa, Ben Barek, Pérez Payá, Carlson i Escudero.

El millor de tots era en Sabater, però jo no ho feia pas malament com a porter, tot i ser petitet d'alçada. Fins i tot quan es preparava la meva marxa a Barcelona ja s'havia aparaulat el meu fitxatge pel Club Esportiu Sants. Es va frustrar d'immediat: un dia en arribar a casa la meva mare m'esperava portant una pilota en una mà i un llibre a l'altre. Tria, em va dir, no poden ser les dues coses alhora.

Escollí, evidentment, el llibre, que pot ésser més important que els trenta publicats i traduïts al català, castellà, francès, italià, anglès, rus, romanès...entre altres llengües i que recullen les teories que he aportat al món de la ciència. Entre els que més satisfaccions m'ha donat estan *la Teoria de les afinitats*, *la Teoria dels Experts* i *la Teoria dels Efectes Oblidats*.

Molt satisfet personalment estic del llibre publicat al 1999 per l'editorial Kluwer sota el títol *Elements for a Theory of Decision in Uncertainty*. En ell es posa de manifest i es mostra que els nombres no són imprescindibles per a la presa de decisions en àmbits incerts. És el que ara es coneix com a *Matemàtica no numèrica de la Incertesa*. Amb aquesta obra, el cos de doctrina bàsic de la Teoria de la Incertesa s'havia completat.

Sí, és veritat, he pogut fer moltes coses, he tingut molts reconeixements. Però el mèrit no és fonamentalment meu. Si alguna cosa sóc ho dec a dues persones: la meva mare i la meva esposa.

Em vaig quedar orfe de pare molt petit, immediatament després de la nostra guerra. Ferit en el front de batalla va morir a l'Hospital de Reus. Estàvem sols, una vídua jove i un nen de tres anys. Sense res. Només amb les mans de la meva mare fent de modista per a sobreviure amb totes les penúries. Havia après l'ofici a casa de la Sra. Lola Martí, àvia del bon amic Cèsar López de Falset (nascut a Reus)

Molt de temps després va emprendre la iniciativa d'una vella botiga d'espardenyes. Moments molt difícils. En cap cas va acceptar l'ajut de ningú. "Tot s'ha de pagar en aquesta vida" em deia.

El que mai em va faltar va ser el seu exemple d'abnegació, esperit de treball i dedicació total a la meva persona. Però, sobretot, la seva intel·ligència natural i la rectitud de pensament i de decisió.

Va creure sempre en mi. Inclús quan una catedràtica "amiga" li va dir, al final dels meus estudis a l'institut: "Antonieta, no perdis el temps, el teu fill no val per estudiar a la Universitat, posa'l a treballar". Com li estic d'agraït! Per a mi va ser un repte per a redoblar l'esforç.

Un parell d'anys després, un bon estiu, em va venir a veure el bon amic Josep Magrané dient-me: "Jaume, la meva germana Ramona m'ha dit si podríem anar a passejar amb dues nenes franceses que han arribat a casa d'uns parents: la Montserrat i la Pilar Montaner". Allí vàrem anar i trobàrem, efectivament, una nena de 12 anys i una altra més grandeta.

Uns anys després, en un viatge a Grenoble per motiu d'estudis, em vaig retrobar amb una guapíssima jove en que s'havia convertit aquella petiteta de 12 anys. Un temps més tard uníem les nostres vides. D'això s'han complert avui fa 12 dies ni més ni menys que 53 anys.

Sempre al costat l'un de l'altre, tots junts hem passat moments de glòria i també moments d'amargor fruit de l'enveja aliena. Costat a costat sempre hi hem fet front.

Des d'un bon inici l'Anna Maria va renunciar a la seva vida personal per dedicar-se a la meva. Va sacrificar les seves il·lusions per poder aconseguir jo les meves. Sempre junts, a tot arreu, hem recorregut els cinc continents per a que el seu marit pogués ensenyar les seves noves troballes científiques. M'ha donat dos fills meravellosos, l'Anna Maria i el Jaume. L'un i l'altre han emprès, també, el camí de la recerca científica amb èxit.

Milers d'hores de vol en els avions de les companyies més estranyes. Mai ha sortit una queixa de la seva boca. Sense ella jo no hagués pogut resistir-ho. Mai ha

volgut estar en primera línia, apartant-se de les fotos per a donar-me protagonisme. D'una discreció absoluta, ha fugit sempre del seu merescut elogi personal per a dirigir-lo a la meva persona. I això fins ara.

Acabem d'arribar de Riga (Letònia) després del discurs de clausura d'un congrés Internacional i dins d'uns pocs dies anirem a Chisinau (Moldàvia) per rebre el 29è Doctorat Honoris Causa. Seguirem des d'allí a Bucarest per a participar en el important Col·loqui Internacional "Penser l'Europe". Aquesta és la seva, aquesta és la nostra vida.

Elles, l'una i l'altra, i no pas jo, són les que mereixen un aplaudiment. Avui l'Anna Maria el rebrà en nom de les dues.

Gràcies, moltes gràcies.